

LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO NR.VIII-1029 28 IR 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 28 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – ABTĮ projektas) parengtas siekiant tobulinti galiojančią teisinį reguliavimą, nustatant galimybę asmeniui realiai pasinaudoti konstitucine teise į teismą. Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens teisė kreiptis į teismą dėl pažeistų teisių ar laisvių gynimo. Konstitucinis Teismas, aiškindamas šią normą, ne kartą savo bylose yra akcentavęs, kad konstitucinis teisminės gynybos principas yra universalus, taip pat ir tai, kad asmeniui jo pažeistų teisių gynba teisme garantuojama nepriklausomai nuo jo teisinio statuso. Šiuo metu galiojančiame ABTĮ 28 str. ir 29 str. numatytas vieno mėnesio terminas skundai paduoti, per kurį asmuo, neturintis teisinio išsilavinimo, negali spėti laiku pateikti skundą teismui. Todėl siūlome nustatyti dviejų mėnesių terminą, kad asmuo galėtų veiksmingai įgyvendinti savo konstitucinę teisę kreiptis į teismą, kai jo teisės ar laisvės yra pažeidžiamos.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Seimo narys Jurgis Razma.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptariamais teisiniais santykiais.

Šiuo metu galiojančiame ABTĮ 28 straipsnyje yra nustatyta, kad asmuo gali pateikti skundą (prašymą, pareiškimą) administraciniam teismui dėl administracinių ginčų komisijos ar kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos sprendimo per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos, jeigu įstatymai nenustato kitaip. Tais atvejais, kai administracinių ginčų komisija ar kita išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija nustatytu laiku skundo (prašymo, pareiškimo) neišnagrinėja, skundą (prašymą, pareiškimą) dėl pažeistos teisės asmuo gali paduoti administraciniam teismui per du mėnesius nuo dienos, iki kurios turėjo būti priimtas sprendimas.

Analogiška apskundimo tvarka numatyta ir dėl kitų skundų (ne dėl administracinių ginčų komisijos ar kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos sprendimų prašymų, pareiškimų) padavimo administraciniam teismui terminai. Pagal ABTĮ 29 str. 1 d. – jeigu specialus įstatymas nenustato kitaip, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas per vieną mėnesį nuo skundžiamo teisės akto paskelbimo arba individualaus teisės akto ar pranešimo apie veiksma (atsisakymą atlikti veiksmus) įteikimo suinteresuotai šaliai dienos. Tais atvejais, kai viešojo administravimo subjektas nevykdo savo pareigų arba vilkina klausimo nagrinėjimą ir nustatytu laiku jo neišsprendžia, toks neveikimas (vilkinimas atlikti veiksmus) gali būti apskųstas per du mėnesius nuo dienos, kai baigiasi įstatymo ar kito teisės akto nustatytas klausimo išsprendimo laikas (29 str. 2 d.).

Taigi, tiek dėl administracinių ginčų komisijos (ar kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos) sprendimo ir tiek dėl skundžiamo teisės akto paskelbimo arba individualaus teisės akto įteikimo asmeniui dienos, skundas turi būti paduodamas administraciniam teismui per vieną mėnesį (išskyrus specialiaime įstatyme numatytą išimtį).

Pagal šiuo metu galiojantį ABTĮ 28 ir 29 str. asmuo, kuris pagrįstai mano, kad jo konkreті teisė buvo pažeista, per vieną mėnesį turi ne tik susirasti advokatą, bet ir surinkti reikalingus dokumentus, papildomą medžiagą (patvirtinančias faktines bei kitas skundo aplinkybes), kurią įvertinęs advokatas surašo skundą vadovaudamasis ne tik Lietuvos teise, įskaitant Konstitucinio Teismo doktrina, administracinių teismų praktika bet ir daugeliu atveju išanalizavęs bylai aktualias ES teisės normas bei tarptautinių teismų praktiką. Kai byla yra sudėtinga, o tokių vis daugėja vieno mėnesio termino nepakanka tinkamai surašyti skundą, o nekokybiškai surašytą skundą, jei jį pasiseka per vieną mėnesį pateikti teismui, po to bandoma pildyti papildomais paaiškinimais, kas pareikalauja administraciniam teismui papildomų laiko sąnaudų sprendžiant tokių paaiškinimų priėmimo klausimą. Įvertintina ir tai, kad advokatai specializuojasi konkrečių bylų nagrinėjime, todėl jų darbo grafikas dažnai būna suplanuotas kelioms savaitėms į priekį. Todėl, pasitaiko atveju, kai asmuo pagal bylos pobūdį apskritai negali surasti advokato, kuris sutiktų per vieną mėnesį imtis surašyti skundą administraciniam teismui. Tokiais atvejais, kai asmuo neturi teisinio išsilavinimo, jo galimybė kreiptis į teismą per vieną mėnesį, ypač sudėtingose bylose, kurių vis daugėja, apskritai nebegali būti įgyvendinta.

Pagal Konstitucinio Teismo doktriną negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų paneigta asmens, manančio, kad jo teisės ar laisvės pažeidžiamos, teisė ginti savo teises ar laisves teisme (2002 m. liepos 2 d. ir kt. nutarimai). Šiame nutarime taip pat konstatuota, jog teisė kreiptis į teismą yra absoliuti. Absoliučios teisės rango suteikimas teisei kreiptis į teismą reiškia ne tik, kad ši teisė negali būti paneigta, bet ir apribota, arba ribojama tik tokia apimtimi, kad neapsunkintų šios teisės įgyvendinimą, nes šios teisės esmė niekada negali būti paneigta. Reikėtų pripažinti, kad šiuo metu nustatytas vieno mėnesio terminas riboja asmens teisę kreiptis į teismą, o tam tiktais atvejais ją paneigia, padaro neįmanomą įgyvendinti.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Siūlome ABTĮ 28 ir 29 str. numatyti dviejų mėnesių terminą kreiptis į teismą. Manome, kad toks terminas būtų protingas, sudarytų prielaidas skundui laiku parengti. Jokių neigiamų padarinių nesukeltų, įvertinant tai, kad administraciniuose teismuose Lietuvoje nagrinėtinų bylų skaičius administraciniuose teismuose yra itin didelis ir nėra objektyvių galimybių pradėti nagrinėti bylą vidutiniškai ne anksčiau kaip po 5-6 mėnesių.

Administracinių bylų teisenos įstatyme vieno mėnesio terminas kreiptis į administracinį teismą buvo numatytas prieš 25 metus, kai Lietuvoje dar nebuvo taikoma ES teisė ir buvo labai kukli Konstitucinio Teismo doktrina bei labai mažas skundų skaičius į ką tik įkurtus administracinius teismus. Šiuo metu teisės kreiptis į teismą įgyvendinimas sukelia problemų ir administraciniams teismams, nes dalis asmenų, nespėjusių per vieną mėnesį pateikti skundo teismui, prašo atnaujinti terminą skundui paduoti ir tokius prašymus teismas nagrinėdamas sugaišta nemažai laiko. Antai, terminų atnaujinimo klausimas Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme buvo nagrinėjamas 2022 m. – 146 bylose, 2021 m. – 189 bylose. ABTĮ nustačius dviejų mėnesių terminą skundui į teismą pateikti tokių bylų skaičius ženkliai sumažės, o sumažėjus minėtam bylų skaičiui, greičiau bus

išnagrinėtos kitos bylos. Kiekvienas asmuo, kuris pagrįstai mano, kad jo teisės ir laisvės yra pažeistos, galės tinkamai realizuoti savo konstitucinę teisę kreiptis į teismą siekiant teisingumo.

Pastebėtina, kad šiuo metu kitų Europos Sąjungos šalių įstatymuose aptariamam atveju yra numatyti ilgesni kreipimosi į teismą terminai. Antai, Belgijoje numatyta 60 dienų, Slovakijoje – 60 dienų, Ispanijoje – 60 dienų, Prancūzijoje – 60 dienų, Graikijoje – 60 dienų, Kipre – 75 dienos, Airijoje – 90 dienų, Čekijoje – 90 dienų, Danijoje – 90 dienų, Liuksemburge – 90 dienų, Portugalijoje – 90 dienų.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimti įstatymų projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai bei korupcijai neturės. Priešingai sudarys prielaidas piliečiams veiksmingai įgyvendinti teisę į teisminę gynybą, sumažins bylų dėl termino skundai paduoti atnaujinimo administraciniuose teismuose skaičių, sudarys prielaidas efektyvesniam valstybės tarnybos veiklai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų priėmimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės. Tam tikrais atvejais, kai į administracinius teismus kreipiasi juridiniai asmenys (pavyzdžiui konkurencijos, aplinkos apsaugos ir kt. klausimais) Projektu nustatomas dviejų mėnesių terminas gali sutaupyti laiko sąnaudų, nes nustačius dviejų mėnesių terminą nereikės papildomai pareiškėjui kreiptis į teismą su prašymu atnaujinti terminą skundai paduoti.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant įstatymų projektais siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus bei tarptautinių teismų praktiką.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Įstatymų projektuose siūlomiems pakeitimams įgyvendinti papildomų teisės aktų nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Papildomų lėšų įstatymui įgyvendinti nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Rengiant įstatymų projektus specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Įstatymų projektų reikšminiai žodžiai.

Reikšminiai įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia jiems įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc: „skundžiamas sprendimas“, „skundžiamas teisės aktas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Detalūs paaiškinimai pateikti 3–4 punktuose, papildomi paaiškinimai, pagrindimai nėra reikalingi.

Teikia Seimo narys Jurgis Razma